

I.1. Természeti környezet

Az európai biogeográfiai régiók közül – amelyek mindegyikének sajátos földtana, éghajlata és élővilága van – Magyarország teljes területe a pannóniai biogeográfiai régióba tartozik. Európa Kis-Ázsiával együtt ábrázolt biogeográfiai régióit a Függelék **3. ábra** szemlélteti. Az EU európai területén 7 biogeográfiai régió található, a pannóniai biogeográfiai régió 2010-ben az EU-nak mintegy 3%-ra¹ terjedt ki. A pannóniai régióban különlegesen magas a fajok sokféleségének szintje, csak erre a területre jellemző fajok sokaságával. A régió a madárvilág szempontjából is különös jelentőséggel bír.

A Pannon biogeográfiai régió legnagyobb településeként Budapest természeti változatossága európai mércével mérve még annak ellenére is egyedülállónak tekinthető, hogy az utóbbi bő évszázad háborúi, illetve nagyszabású építkezései egyre gyorsuló mértékben vezettek a természeti értékek rohamos csökkenéséhez.

Magyarországon a veszélyeztetett, vagy más szempontból védelemre érdemes élőhelyek és fajok védelme, valamint a fajokról szerzett ismeretek bővítése évszázados szakmai fejlődés eredményeképp alakult ki a hazai természetvédelem kezdetein (1879-1919), majd intézményesített megalakításán (1923), és további főbb állomásain keresztül².

A 2018. évi adatok szerint a főváros területének mintegy 7%-a (3.671 ha) országos vagy helyi jelentőségű védettség alá tartozik.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó Natura 2000 területek (kb. 3.313 ha, Budapest területének 6%-a) részben átfedésben vannak a már említett országos, vagy helyi jelentőségű védett területekkel.

A természetvédelmi oltalom alatt álló területeket kiegészíti, illetve részben átfedi az Országos Területrendezési Tervben a területrendezés jogi eszközeivel szabályozott országos ökológiai hálózat rendszere.

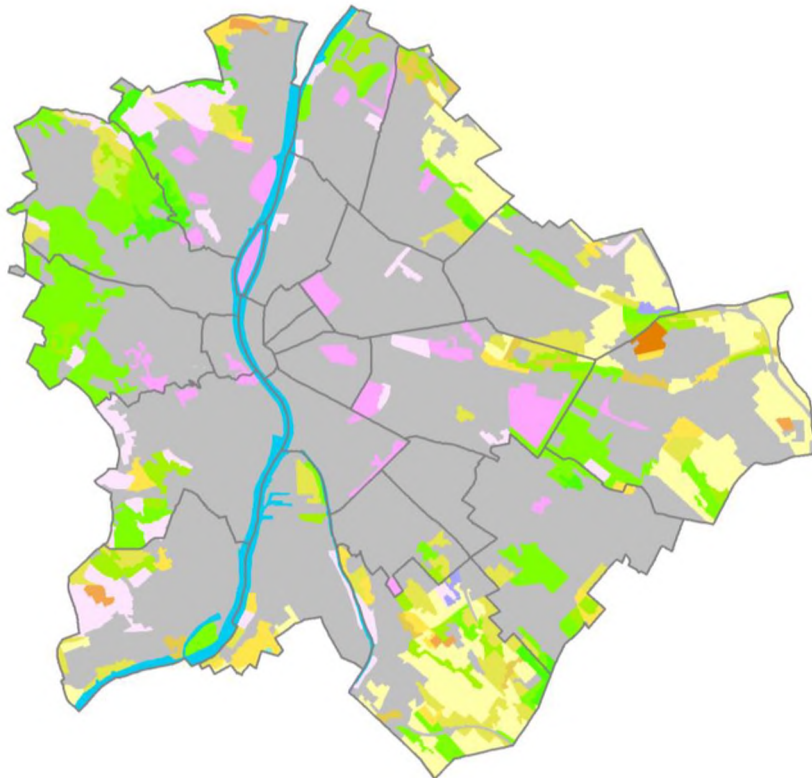

Természetvédelmi szempontból értékes területek leírása, jellemzése

Élőhelyek

Az Európa Unió CORINE projekt keretein belül a 90-es évektől kezdődően hazánkban is elkészültek a felszínborítottsági adatbázisok.

A műholdfelvételek alapján modellezett felszínborítás vegetációtípusoknak feleltethető meg, így ábrázolhatók a különböző élőhelyek.

1. ábra: Vegetációtípusok (Forrás: CORINE adatbázis, 2018.³⁾

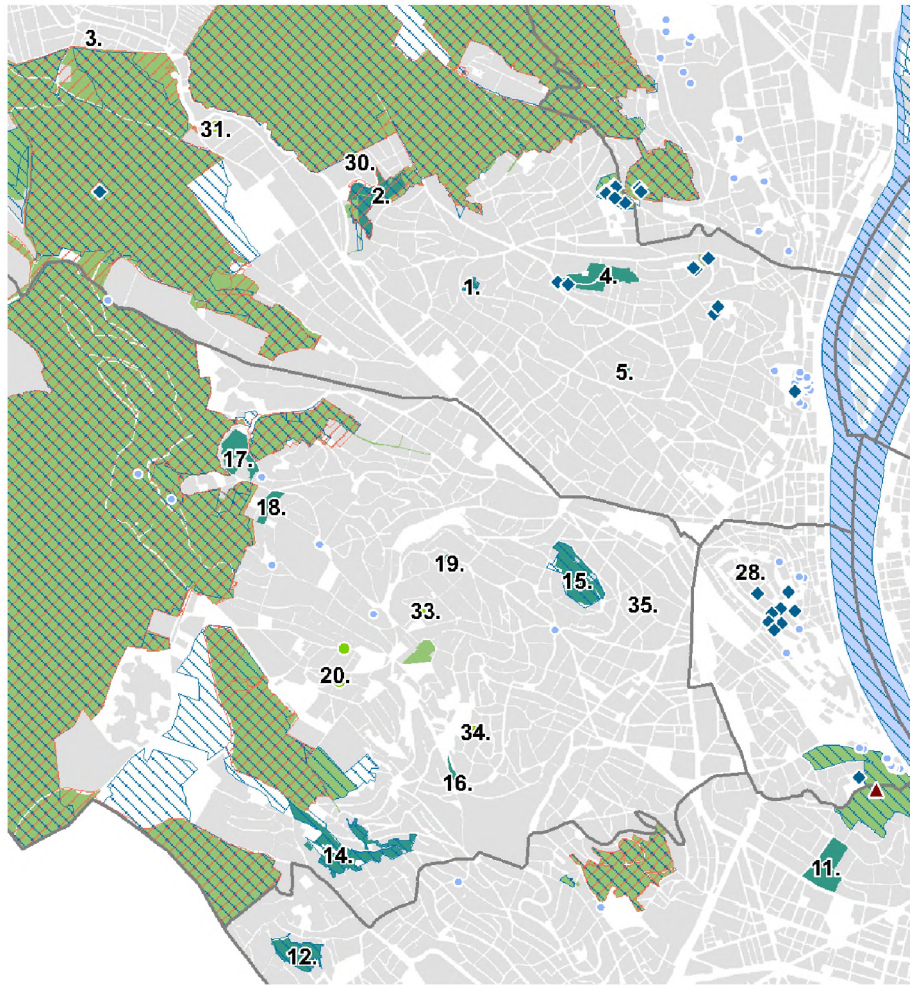
Gray	Jellemzően beépített terület
Pink	Városi zöldterületek
Light pink	Sport-, szabadidő- és üdülőterületek
Yellow	Nem-öntözött szántóföldek
Orange	Szőlők
Light orange	Gyümölcsösök, bogycsok
Light green	Rét / legelő
Yellow-green	Komplex művelési szerkezet
Light yellow-green	Mezőgazdasági területek természetes növényzettel
Light green	Lomblevelű erdők
Dark green	Tülevelű erdők
Light green	Vegyes erdők
Light green	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Light green	Átmeneti erdős-cserjés területek
Light blue	Szárazföldi mocsarak
Blue	Folyóvizek, vízi utak

Természetvédelmi oltalom alatt álló területek

Budapest egyedülállóságát erősíti a jelentős kiterjedésű védett, természetközeli állapotú területek és egyes védett növényfajok kizárólagos (unikális) jelenléte. **Három védett növényfaj** (homoktövis, sárgás habszegfű, vajsínű atracél) **az országban kizárólag csak Budapesten fordul elő**; ezen kívül itt található a magyar ősziaraszoló, a magyar tavaszi fésűbagoly **utolsó hazai élőhelye**, valamint a Normafánál található Harangvölgyben a **csíkos boglárka utolsó Kárpát-medencei élőhelye**.⁴

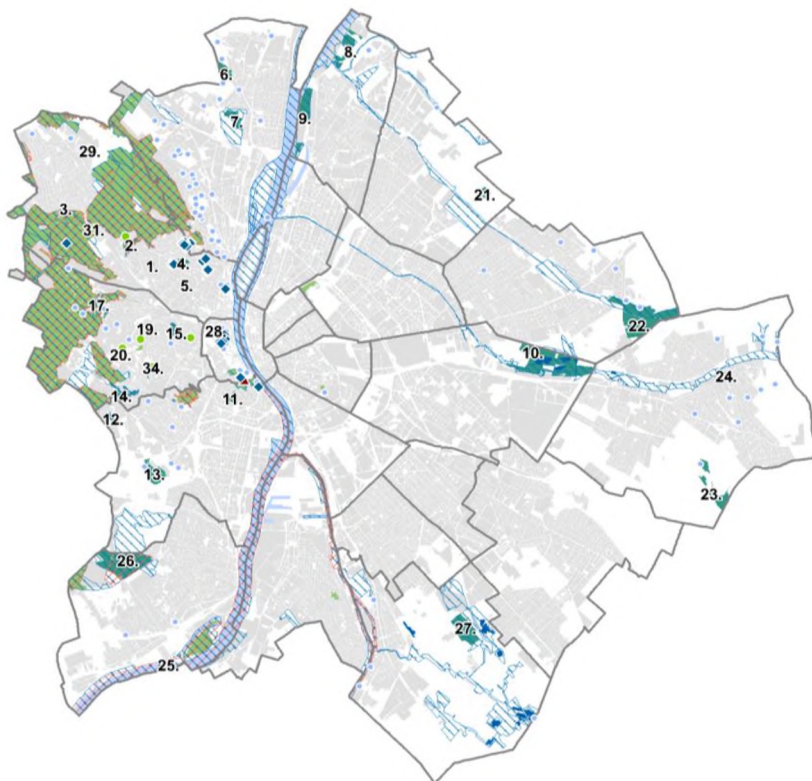
A természet védelméről szóló törvény⁵ (a továbbiakban: Tvt.) szerint a természeti érték és terület kiemelt oltalma a védetté nyilvánítással jön létre, amelyre bárki javaslatot tehet. Országos jelentőségű terület esetén a miniszter, helyi jelentőségű terület esetén rendeletben a települési – Budapesten a fővárosi – önkormányzat nyilvánít védetté⁶.

A főváros területének mintegy 7%-a külön jogszabályban foglalt védettség alá tartozik. Budapest területén természeti oltalom alatt áll 3.671 ha terület, a védelmi kategóriák területi megoszlását a 2. ábra mutatja be, illetve a következőkben részletezzük.

2. ábra: A főváros természeti értékei (Adatforrás: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága, Főpolgármesteri Hivatal)

- Országos jelentőségű védett természeti terület
- Országos Ökológiai Hálózat
- Natura 2000 terület
- Fokozottan védett barlang
- Ex lege védett láp
- Ex lege védett földvár
- Ex lege védett forrás
- Helyi jelentőségű védett természeti terület
- Helyi jelentőségű védett természeti érték
- 1.** Helyi jelentőségű védett természeti terület, emlék sorszáma

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek (Natura 2000 területek)

Unió szinten a politikai és közigazgatási határoktól függetlenül könnyebb biztosítani az olyan **fajok és élőhelyek védelmét**, amelyekre hasonló természeti feltételek jellemzők, de különböző országokban található. Az egyes biogeográfiai régiókban kijelölt **közösségi jelentőségű területek** a madárvédelmi irányelv szerinti **különleges madárvédelmi területekkel együtt** alkotják a **Natura 2000 ökológiai hálózatot**, mely az EU mind a 28 tagállamát felöleli. A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területeket az adott régióban található egyes **tagállamok által benyújtott nemzeti jegyzékek alapján** választják ki⁷. A Natura 2000 területeket a Kormány jelöli ki és teszi közzé, valamint határozza meg az e területekre vonatkozó szabályokat. A Natura 2000 területeken lévő földrészleteket a miniszter hirdeti ki.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű, valamint kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetőleg fajok megőrzéséhez szükséges előírásokat az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló rendelet⁸ állapítja meg.

A fővárosi Natura 2000 területek (kb. 3.313 ha, Budapest területének 6%-a) közé tartozik az értékes növényzettel borított budai hegyek (Budai Tájvédelmi Körzet) jelentős része (Budai-hegység: HUDI 20009), a Tétényi-fennsík egy része (Érd-tétényi plató: HUDI 20017), a Duna déli szakasza és árterei (Duna és ártere: HUDI 20034), valamint a Ráckevei (Soroksári)-Duna-ág és partszakaszai (Ráckevei Duna-ág: HUDI 20042).

Országos jelentőségű védett természeti területek

Ide tartozik többek között a Budai Tájvédelmi Körzet fővárosi közigazgatási területen belüli része, a budai Sas-hegy, a Gellért-hegy, a Háros-sziget, a Jókai kert, a Fűvészkert, 2012-től a csepeli Tamariska-domb, 2014-től a Fővárosi Állat- és Növénykert, a Tétényi-fennsík azon része, amely országos védettségű, a Pusztaszeri úti földtani alapszelvény és a Róka-hegyi bánya földtani alapszelvény természeti emlék, valamint a Szemlőhegyi- és a Pálvölgyi-barlang felszíni védő területei. (kb. 2.753 ha, Budapest területének 5%-a). Országos szintű védelmüket miniszteri rendeletek⁹ biztosítják.

Védetté nyilvánítási eljárás nélkül, a törvény erejénél fogva országos jelentőségű (ex lege) védett természeti területnek minősülnek a főváros területén található lápok, források, földvárak, továbbá „ex lege” védett természeti értékek a barlangok is¹⁰. Az „ex lege” védett természeti területek, földrészletek határvonalát a természetvédelmi hatóság – Budapesten a **Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya** (a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség további jogutódja; a továbbiakban: Kormányhivatal) – egyedi határozattal állapítja meg. A lehatárolt és lehatárolásra váró érintett helyrajzi számokat a természetvédelemért felelős minisztérium tájékoztatója¹¹ tartalmazza. A fővárosban az „ex lege” védett lápok (Gyáli- és Rákos-patak mentén) területe mintegy 82 ha (Budapest területének 0,16%-a).

Budapest területén a természetes vízforrások száma meghaladja a százat, legtöbbjük a Budai-hegyvidék területén található, a források adatbázisa a VITUKI (Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.) korábbi felmérésén és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatásán¹² alapul.

Számos kisebb-nagyobb barlang található a budai hegyekben, a barlangok nyilvántartását; a látogathatóság és a kutatás feltételeit miniszteri rendelet¹³ tartalmazza. Itt található hazánk leghosszabb, 29 km-es összefüggő barlangrendszere

(Pálvölgyi-barlang – Mátyás-hegyi-barlang – Hideg-lyuk – Harcsaszájú-barlang rendszere). Jelentős kiterjedésű, fokozottan védett barlangok továbbá: a Budai Vár-barlang, a Ferenc-hegyi-barlang, a Gellérthegyi-barlang, a József-hegyi-barlang, a Molnár János-barlang, a Szemlő-hegyi-barlang. A budapesti barlangok felszíni védőövezete¹⁴ közel 670 ha nagyságú, az érintett területek lehatárolását közhiteles nyilvántartás¹⁵ teszi közzé.

Budapest területén egy földvárról van tudomás, amely a Gellért-hegyen található egykori kelta kori település központja volt a Kr.e. I. században.

A Normafa törvény hatálya alá tartozó földrészletek¹⁶ esetében a vonatkozó jogszabályokat – így a Tvt. rendelkezéseit is – a Normafa törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni, amely az eljáró hatóságokat is köti. A Normafa törvény által meghatározott ú.n. „*történelmi sportterület*”-tel érintett, az állam tulajdonában álló ingatlanok a Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat vagyonkezelésébe tartoznak¹⁷, ezért itt a természetvédelmi kezelési feladatokat is a Hegyvidéki Önkormányzat látja el.

A többi budapesti országos jelentőségű védett természeti területek természetvédelmi kezelője¹⁸ a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság.

Helyi jelentőségű védett természeti területek

A Tvt. alapján¹⁹ a fővárosban a helyi védett természeti területté nyilvánítása kizárólag a Fővárosi Közgyűlés hatásköre.

A Fővárosi Közgyűlés által rendeletben²⁰ kijelölt – országos védelem alatt nem álló – természetvédelmi területek és természeti emlékek tartoznak e védelmi kategóriába (kb. 836 ha, Budapest területének 1,6%-a). Ide sorolható például az Ördöggorom területe, a Naplás-tó és környezete, a Merzse-mocsár, és a Tétényi-fennsík további része is. Jelenleg 36 helyi jelentőségű védett természeti terület (27 terület és 9 emlék) található Budapesten, amelyek elhelyezkedését a 2. *ábra* mutatja be.

A hazánkban előforduló mintegy 2.700 őshonos növényfajból több, mint 1.400 faj megtalálható a fővárosban, amelyek közül 197 faj élvez törvényes oltalmat, 14 faj fokozottan védett kategóriába tartozik. Az állatvilág képviselői közül a hazai madárfajok 65%-a (kb. 265 faj) él a fővárosban, 110 faj pedig évente rendszeresen itt költ. Legfigyelemreméltóbb fészkelő fajok a rétisas, a füleskuvik, a holló, a gyurgyalag és a kuvik.

A helyi védett területek kezelését a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületekről szóló Főv. Kgy. rendelet²¹ értelmében a FŐKERT Nonprofit Zrt. (továbbiakban: FŐKERT) végzi.

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek állapota

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek állapotértékeléséhez szükséges **vizsgálati, adatgyűjtési** eljárás, továbbá **adatértékelés** kialakított módszertanának alkalmazása megkezdődött: a tavalyi évhez hasonlóan a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság keretein belül működő önkormányzati természetvédelmi örök őrszolgálat²² (a továbbiakban: FÖRI) a protokoll alapján valamennyi helyi jelentőségű természetvédelmi területre vonatkozóan az özönnövények és tájidegen fajok aktuális borítottságának becslését készítette el. A tavalyi évhez képest változás, hogy idén a tájidegen fajok borításának differenciáltabb léptékét alkalmazták.

A tájidegen, idegenhonos és invazív fajok jelenléte és egyes esetekben terjedése továbbra is az egyik legjelentősebb veszélyeztető tényező a helyi védett területeken. Elsősorban a síkvidéki élőhelyeken jelentkező folyamat megállítása és hatékony visszaszorítása sokszor a nagy erőfeszítés ellenére sem garantálható. Míg a

fásszárúak esetében a folyamatos és szakszerű eltávolítás általában eredményes, addig a lágyszárú inváziós fajok terjedésének megállítása a jelenleginél intenzívebb és nagyobb volumenű beavatkozást igényel.

A területek körbeépítettsége révén a szegélyhatások fokozottan érvényesülnek. A védett területek határai az egyik legsérülékenyebb helyszínek, ahol a különböző jogellenes károsító tevékenységek száma nem csökken (hulladék lerakása, beépítés, nem természetvédelmi célú igénybevétele).

A végrehajtott természetvédelmi kezelések lokálisan átmenetileg vissza tudják szorítani egy özönnövény terjedését (pl. Merzse-mocsár: kései meggy, Denevér úti gypfolt: orgona), azonban az újrafertőződés esélye igen nagy, ezért a folyamatos utókövetés és kezelés fontos feladat. Egyes védett területen a fertőzés volumene meghaladja a főváros természetvédelmi kezelői kapacitását, így közeljövőben történő visszaszorításukra kérdéses (Felsőrákosi-rétek: aranyvessző és selyemkóró).

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek inváziós fajokkal való fertőzöttségi problémáját a Függelék 1. táblázata mutatja. Egy terület természetvédelmi védettségét megállapító jogszabályban foglalt kezelési tervek tartalmán és a fertőzöttség mértékén kívül további szempontok (pl. az inváziós faj veszélyessége, terjedési sebessége és az azt befolyásoló tényezők, mint csapadék mennyisége, talaj minősége, stb.) alapján minden évben meghatározásra kerülnek azok a kezelési munkák, amelyek az adott évben kiemelték. 2018-ban a következő élőhely-kezelések szerepeltek a kiemelt feladatok között: Felsőrákosi-rétek természetvédelmi területen ezüsthék terjedésének visszaszorítása, döntően gyepes vegetációjú természetvédelmi területek (Kőérberki szikes-rét, Turjános) kaszálása.

A FŐKERT megfelelő fenntartási és kezelési tevékenységét, az inváziós fajok visszaszorítását számos civil szervezet (különösen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, az Erdőmentők Alapítvány, Szent István Egyetem) segíti. További részletek a *II.7. Zöldfelület-gazdálkodás fejezetben*.

Ökológiai Hálózat

A fent említett természetvédelmi oltalom alatt álló értékeket az országos ökológiai hálózat övezeti rendszere – azokat részben átfedve – egészíti ki, amit a területrendezés 2019. márciusától megújított törvényi szabályozása²³ kisebb módosításon túl, a főbb rendelkezéseket tekintve nem változtatott meg. A hálózat magterületből, pufferterületből és ökológiai folyosóból áll. A magterület részben átfedésben van a természetvédelmi oltalom alatt álló területekkel, de a magterületbe tartoznak további, természetvédelmi szempontból értékes, de természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek is. A magterületeket pufferterületek veszik körül, az ökológiai folyosó pedig összeköti az előbbi értékes élőhelyeket.

A törvényben kijelölt ökológiai hálózat a főváros természeti szempontból értékes területének egy részét tartalmazza (kb. Budapest területének 13%-a). A Budai-hegyvidék, a Duna teljes budapesti szakasza árterével együtt, és a kisvízfolyások partmenti sávja is hálózati elemként funkcionál.

Budapesten több olyan helyi jelentőségű védett természeti terület található, amely korábban nem volt része az ökológiai hálózatnak. Ld.: *BKÁÉ 2016 Függelék I.1. fejezet, 32. táblázat*. Az új törvényben lehatárolt ökológiai hálózat a helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve a természetvédelmi szempontból értékes, védelemre érdemes területek jelentős részét magába foglalja.

Természetvédelmi területek állapotára ható tényezők

Több esetben a védett területek állapota azért nem megfelelő, mert a **tájidegen**, illetve **invazív fajok elterjedése**, az **illegális hulladékelhagyások** és a bolygatottság mértéke (a túlhasználat, szomszédsági hatások, tiltott és engedély nélküli tevékenységek) fokozatosan romló állapotot eredményeznek. Itt kell megemlíteni a **túlzottan elszaporodó vadállomány** okozta károkat is.

A természetközeli élőhelyeket veszélyeztető tényezők között napjainkban az egyik legjelentősebb és egyre nagyobb problémát az **idegenhonos, inváziós fajok terjedése** jelenti, ami a biológiai sokféleség (a biodiverzitás) csökkenését, az ökológiai folyamatok átalakításával az élőhelyek elszegényedését eredményezi.

Az **inváziós fajok terjedését** elsősorban a növény- és állatfajok szándékos betelepítése, véletlen behurcolása okozza, továbbá a klímaváltozás helyi folyamatai is elősegítik.

Jelentős szerepet tölt be például a **Duna**, amely **inváziós folyosó**ként viselkedik az idegenhonos, inváziós fajok terjedésében. Ld.: *BKÁÉ 2015 I.1. fejezet, 15. oldal.*

Külön meg kell említeni számos szárazföldi gerinctelen fajt, melyek a globális kereskedelem révén sok esetben napi fogyasztási termékekkel (pl. élelmiszerekkel), valamint **kertészeti és dísznövény szállítmányokkal** jutnak el távoli élőhelyekre, ahol megtelepedve és elterjedve számos problémát okoznak.^{24 25} Ld.: *BKÁÉ 2015 I.1. fejezet, 15. oldal.*

Az Európai Unió már a 1970-es évek végétől kezdve intézkedéseket tett a biológiai invázió megelőzése, valamint az őzönfajok elleni védekezés érdekében, és jelenleg is több jogszabály van érvényben a témához kapcsolódóan²⁶. A hazai szabályozás terén a következőkben részletezett hiányosságok adódnak.

Az inváziós fajok jelenlétének hátterében sokszor a **megunt házi kedvencek** jó szándékkal történő helyi élőhelyre juttatása áll. A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló²⁷ Korm. rendelet szabályozza az állattartással, forgalmazással kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket. (Ld.: *BKÁÉ 2015 Függelék I.1. fejezet, 32. táblázat*). Mivel az **állatkereskedés kötelezettsége az eladás időpontjáig tart**, és az **állatkerteknek nincs befogadói kötelezettsége**. Ugyanis az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló jogszabály²⁸ kimondja, hogy az állatkert a természet- és állatvédelmet szolgálja, de ez a típusú védelem **nem terjed ki a díszállatok befogadására**, így a **megunt kedvencek elhelyezése jogszabályi szinten nem biztosított**.

A jogi eszközökön túl – a fővárosi lakosok felelős állattartása és a természeti környezet veszélyeztetésének elkerülése érdekében – a fokozottabb megfelelő tájékoztatás és környezeti nevelés is elősegíti a kedvezőtlen folyamatok lassulását.

Az utóbbi években egyre komolyabb problémát jelent a főváros külső területein **elszaporodó vaddisznó populáció** jelenléte konfliktusokhoz vezet (pl.: Kőérberki szikes rét). A probléma legfőképpen a lakóterületeken kárt okozó vadakból adódik: az utakon keresztül vágó állatok is súlyos gondokat okoznak mind a természetvédelem, mind a lakosság részére (anyagi károk). A konfliktust súlyosbítja a nem megfelelő jogi szabályozás, ugyanis belterületen csak vadkár-elhárításról beszélhetünk, a fegyverekről és lőszeréről szóló kormányrendelet²⁹ szerint. A jogszabály nem tisztázza megfelelően a belterületen lévő vad elejtésének szabályait.

Napjainkban a fényszennyezés is egyre nagyobb szerepet játszik életünkben. Nagyvárosi környezetben különösen nagy a jelentősége a fényterhelésnek (lightsmog)

és ökológiai, természetvédelmi hatásának. A természetközeli állapotú területeket érintő fejlesztésekhez kapcsolódó közvilágítás fényszennyezéssel zavarja a helyi élővilágot. A rovarokat vonzza minden világítóttest, így az élőhelyi körülményeinek megváltozásával a helyi rovarpopuláció összetétele is megváltozik. A madarak a rájuk megtévesztően ható fény miatt éjszaka is vadásznak, felborul a napi életrendjük. A mesterségesen létrejövő poláros fény (szennyezés) a természetvédelmi területeken és a természetközeli élőhelyeken okozhatja a legnagyobb problémát, mert itt jelentősen hozzájárulhat az eredetileg sokszínű élővilág elszegényedéséhez, de a városi és városközeli élővilág egysíkúvá válásában is döntő szerepe lehet.

Az utóbbi években, a Duna vízminőségének javulása következtében, újra megjelent védett kérészfaj a dunavirág, amelynek rajzását kedvezőtlenül befolyásolja a fényszennyezés a mesterséges fényforrások csapdát jelentenek ezen rovarok számára, meggátolva a szaporodási ciklus befejezését. A probléma megoldására olyan fényforrágot javasolt, amely a kérészeket a víz felszíne fölött tartva megakadályozza a közvilágítás zavaró hatását.

Intézkedések

A 2013. május 1-jétől hatályos Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló Főv. Kgy. rendelet³⁰ hivatali előkészítése során a településrendezési és a természetvédelmi szakterületek jogszabályi előírásainak együttes figyelembevétele is megtörtént. Ennek eredményeképp megállapítható, hogy a **természetvédelem és a területrendezés szabályai nem ellentétesek egymással, hanem egymást erősítő rendelkezések**, melyek – tekintettel a környezet- és természetvédelem szempontok időnkénti hátrásorolására – szigorú kötelezettségeket állapítanak meg e szempontok érvényre juttatása érdekében. A két szakterülettel kapcsolatos hivatali feladatok végrehajtása során ismétlődően felmerül a természetvédelmi és a településrendezési **előírások összhangjának** kérdése, miszerint a területfelhasználási kategóriák, övezeti besorolások megfelelnek-e a természetvédelmi jogszabályoknak, vagy fordítva: a természetvédelmi jogszabályok meghozatala során figyelembe kell-e venni a településrendezési eszközöket.

A Tvt. indokolása maga is elismeri, hogy a természet- és tájvédelem kizárólagos körben történő szabályozása nem lehetséges, mivel arra nézve alakító, meghatározó szerepe lehet az épített környezetnek, a gazdálkodási, használati formáknak is. Ezért a Tvt. tartalmazza az építésügyre, településfejlesztésre és -rendezésre vonatkozó szabályokat, ahogy a természetvédelmi szempontok fontosságának elismeréseként **az Étv. 2013. január 1-jétől hatályos rendelkezései is szigorú természetvédelmi kikötéseket tesznek**³¹.

Budapest 2017-től 2021-ig tartó időszakra szóló Környezeti Programjának T1.3 tematikus céljához³² kapcsolódóan – a helyi jelentőségű természetvédelmi területek kezelési terveiben – megjelenik a biológiai sokféleség megőrzése és javítása, amely összhangban van a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia³³ célkitűzéseivel. A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia kiemelt figyelmet szentel többek között a természetvédelmi oltalom alatt álló területek védelmének, a táji diverzitás, a zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartásának, a fenntartható erdő- és vadgazdálkodásnak és a vízi erőforrások védelmének, valamint az inváziós idegenhonos fajok elleni küzdelemnek. Ezen célkitűzések fővárosi szintű megvalósításában aktív szerepet vállal a Fővárosi Önkormányzat. A környezeti állapotértékelésekben ismertetett intézkedések, valamint a további stratégiákban³⁴ foglaltak is a fenti célokat szolgálják. Az alábbiakban a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő helyi jelentőségű természetvédelmi területeket érintő intézkedéseket ismertetjük.

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek kezelése

A helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartását a FŐKERT közszolgáltatási tevékenysége keretében végzi, a Budapest Környezeti Programja 2017-2021³⁵ dokumentum T1.3 tematikus célban foglaltak szerint. A Főpolgármesteri Hivatal kezdeményezésére a közszolgáltató természetvédelmi csoportot alakított ki annak érdekében, hogy a helyi védettségű természetvédelmi területeken elvégzendő speciális feladatokat hatékonyabban és minél nagyobb szakmai színvonalon végezhesse.

A FŐKERT a védett területek kaszálását 2018-tól alvállalkozók útján traktoros technológiával biztosította. A kaszálási igények jelentős részét így fennakadások nélkül sikerült megvalósítani, ugyanakkor a módszer hatékonyságáról, természetvédelmi megfelelőségéről később lehet megalapozott következtetéseket levonni. Mivel a védett területek jelentős részén helyi gazdálkodók folytatnak mezőgazdasági termelő tevékenységet, ezért a folyamatos egyeztetés minden érdekelt számára – egyidejűleg a természetvédelmi szempontból optimális kaszálások és a gazdálkodó tevékenységek érdekében – nagyon fontos feladat.

Egyes helyi jelentőségű védett természeti területeken előforduló **tájidegen lágyszárú özönfajok visszaszorításának** problémájára megoldást nyújthat az ellenőrzött, **legeltetési állattartás** alkalmazása a nagyobb kiterjedésű, nyílt tereppel rendelkező területeken (mint pl. Tétényi-fennsík, Felsőrákosi-rétek, Merzse-mocsár, Naplás-tó, Mocsáros-dűlő, Turjános).

Mind az idegenhonos fajok terjedésének megállításában, mind a természetvédelmi területek kezelésének érdekében nagyobb hangsúlyt kell fektetni **a kertészeti hulladékok kerteken belüli kezelésének** támogatására, például **komposztálási programok** elindításával, ugyanis számtalan esetben a kihelyezett zöldhulladékkal jutnak ki idegenhonos, inváziós növény- és állatfajok a természetes, természet közeli élőhelyekre.

A Magyarországon élő egyetlen **őshonos teknősfaj, a mocsári teknős védelmében** már megvalósult és megfelelő eredményt hozott a **Naplás-tónál a tájidegen teknősök eltávolítására** indított akció. A Rákosmenti Mezei Őrszolgálat és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Hullóvédelmi Szakosztályával közösen 2015 májusában kezdte meg a tájidegen teknősfajok eltávolítását, és ezt a munkát 2016-ban is folytatta. Az invazív fajok elleni védekezés jegyében a Naplás-tóba úgynevezett napozócsapdákat helyeztek ki, amellyel befogták a teknősöket. A befogott tájidegen állatokat rövid karantén után a Fővárosi Állat- és Növénykert fogadta be, a mocsári teknősöket pedig visszaengedték az élőhelyükre. Az akció hatására az ékszerteknősök állománya jelentősen csökkent a védett területen.³⁶

A **Rákosmenti Mezei Őrszolgálat** az akció sikerének érdekében számtalan sajtómegjelenést, szemléletformáló és tájékoztató programot szervezett a lakosság tájékoztatása, továbbá a Fővárosi Önkormányzat is³⁷ kérte a lakosságot, hogy a természeti értékeink védelmében **a megunt díszállatokat ne természetes élőhelyeken engedjék szabadon.**

A 2018-as évben is fontos, helyi jelentőségű védett területeket érintő beavatkozások történtek, például a Felsőrákosi-rétek természetvédelmi területen tovább folytatódott a tájidegen fásszárú fajok visszaszorítása.

A Kőérberki szikes-rét természetvédelmi területen évtizedek óta megfigyelhető az értékes élőhelyek átalakulása, bizonyos mértékű jellegtelenedése. Ennek hátterében valószínűsíthetően a talajvízszint csökkenése, a felső talajréteg kémhatásának megváltozása állhat. A vízháztartási problémák pontos okainak feltárása folyamatban van. A területtel kapcsolatban örvendetes, hogy a korábbi években jelentős méreteket öltő engedély nélkül növénygyűjtés 2018-ban nem volt tapasztalható.

A Naplás-tó természetvédelmi területen több éve komoly problémát jelent a Szilas-patakon keresztül érkező szennyvíz. A környező agglomerációs településeken létesült szennyvízhálózat előregedett és kapacitása sem elegendő a szennyvíz befogadására. 2018-ban is több esetben került a nyers szennyvíz a patakba, onnan pedig a védett területre. A Főpolgármesteri Hivatal az Őrszolgálat által dokumentált szennyezések alapján közigazgatási eljárás keretében természetvédelmi bírsággal sújtotta a csatornarendszert üzemeltető céget. A megtett intézkedéseknek köszönhetően remélhető a csatornahálózat fejlesztése, és így a védett területet érő szennyezés mértékének csökkenése. A FŐKERT a 2018-ra meghatározott természetvédelmi szakmai program keretében jelentős feladatokat végzett el. Ezek közül kiemelhető a budai területeken a parkberendezések (padok, asztalok) nagyrészeinek cseréje, valamennyi védett területen új kukák kihelyezése, az Újpesti homoktövis természetvédelmi területen vadvédelmi kerítés létesítése, a Kis-Sváb-hegy természetvédelmi területen a védőkorlátok cseréje (amellyel sikerült befejezni az itteni balesetveszély-elhárítási munkálatokat), szinte valamennyi területen a hatósági táblák pótlása. A rendszeres kukaürítéseken túl több területen is megtörtént egyes régi hulladékdepóniák felszámolása.

A fővárosi védett területek megóvásához, állapotuk javításához az oktatási intézmények, gazdasági társaságok, természetvédelmi civil szervezetek és önkéntesek is jelentős mértékben hozzájárulnak, különösen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, az Erdőmentők Alapítvány vagy a Szent István Egyetem. Természetvédelmi élőhelykezelések, karbantartási és takarítási munkálatok többek között az alábbi helyeken valósultak meg civil szervezetek, önkéntesek bevonásával: Palotai-sziget, Újpesti homoktövis, Felsőrákosi-rétek, Naplás-tó, Tétényi-fennsík, Kőérberki szikesrét, Apáthy-szikla természetvédelmi területek.

Önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat

A fővárosi helyi jelentőségű védett természeti területek és értékek védelme, valamint őrzése érdekében az **országban egyedülállóan** Budapest Főváros Közgyűlése döntött a Budapesti (önkormányzati) Természetvédelmi Őrszolgálat felállításáról³⁸, majd a döntést 2014. január 1-jétől módosította úgy, hogy a feladatot „a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság keretein belül, önkormányzati természetvédelmi örök őrszolgálat útján látja el”. Az önkormányzati természetvédelmi örök munkavégzését további jogszabályok határozzák meg³⁹.

A **fővárosi önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat** komplex feladatellátása révén – őrzés, természetvédelmi kezelés szakmai felügyelete, szakmai javaslatétel, kapcsolattartás társhatóságokkal, gazdálkodókkal és civil szervezetekkel, környezeti nevelés – meghatározó szerepet tölt be a főváros természetvédelmében. Tekintettel arra, hogy a helyi természetvédelmi területeken korábban ilyen jellegű természetvédelmi szakértelemmel is rendelkező rendészeti jelenlét nem volt, 2017-re érzékelhető változás történt a védett területeken előforduló jogsértéseket illetően. Míg korábban jellemző volt, hogy az engedélyköteles tevékenységeket engedély nélkül végezték (gazdálkodás, kaszálás, sportesemények rendezése stb.), 2017-re és 2018-ra a védett területeken folyamatosan, vagy visszatérően jelen lévő tevékenységek nagyrésze jogszabályi keretek között zajlik és a jogsértések volumene csökkenő tendenciát mutat. Ennek okaként említhetjük, hogy az elmúlt években a hatósági táblák kihelyezése és pótlása folyamatos volt, valamint ezen felül sok helyen kerültek ki felhívások a különböző természetvédelmi területekre vonatkozó szabályokról. Az Őrszolgálat folyamatos területi jelenléte szintén visszatartó erővel bírhat a jogsértőkre nézve, noha tettenérésekre kis számban került sor, valamint a védett területek hulladékmentesítése folytán egyre kevésbé tűnnek „elhanyagolt” helyszíneknek. Továbbá a védett területen gazdálkodókkal történő folyamatos kapcsolattartás is elősegíti a jogkövető magatartást. A korábbi években jellemző rongálások mértéke egyes területeken csökkent (Apáthy-szikla, Rupp-hegy TT), míg más helyeken (Róka hegyi-bánya TT) változatlan formában jelen van.

Jellemző problémaként jelentkezett a védett területeken lévő építményekben életvitelszerűen tartózkodó személyek által okozott környezetterhelés (hulladék deponálása, égetése, háziállatok tartása, taposási kár). 2017-re több természetvédelmi területen is (Palotai-sziget, Újpesti Homoktövis, Merzse-mocsár, Ferenc-hegy, Apáthy-szikla, Kis-Sváb-hegy) közigazgatási eljárások keretében tiltották el a személyeket a további környezetterheléstől. A területek helyreállítását követően új személyek végleges beköltözését folyamatos helyszíni ellenőrzésekkel sikerült megakadályozni. A Tétényi-fennsík természetvédelmi területen is évtizedek óta jelenlévő probléma megoldására a Főpolgármesteri Hivatal, az Őrszolgálat, a XXII. kerületi polgármesteri hivatal, a kerületi rendőrkapitányság, az érintett Honvédelmi Minisztérium, a Budapesti Erdőgazdaság Zrt, valamint a Magyar Máltai Szeretetszolgálat összefogásával elkezdődött meg a terület rendbetétele.

Komoly változásként értékelhető, hogy a védett területek határának jelzése, illetve a fontosabb szabályok területen történő ismertetése is hangsúlyosabban jelenik meg. A hatósági táblák kihelyezése, szükség szerinti pótlása folyamatosan zajlik. Egyes konkrét felhívások folyamatos kihelyezésével sikerült több védett terület esetében is a korábbi szokásjog alapján végzett károsító cselekményeket visszaszorítani. Példaként említhető a Naplás-tó, Rupp-hegy területek, ahol a nem látogatható területek fokozott jelzésével sikerült az értékes élőhelyeken megszüntetni a tartózkodást. A Denevér úti gyepfolt természetvédelmi területen a korábban jellemző zöldhulladék kihordást egy önkéntes takarítási akció, majd a figyelmeztető felhívások kirakását követően teljesen sikerült megszüntetni.

Helyi védelemre érdemes területek

A fővárosban számos olyan terület található, amely nem áll természeti oltalom alatt, de természetvédelmi szempontból értékes, védelemre érdemes. A védelem kiterjesztésének lehetősége folyamatos vizsgálat tárgyát képezi. Helyi védelemre javasolható értékek körébe **olyan** természetvédelmi szempontból értékes **területek** tartoznak, **amelyek** a főváros beépített területeinek növekedése mellett **fennmaradtak, őrzik a térségre jellemző egykori élőhelyek** biológiai sokféleségét, tájképi **értékeit**.

A települési környezetben élő értékes **egyedi fák, a telepített fasorok védelmét nem természetvédelmi jelentőségük, hanem városképi megjelenésük**, a városi környezetben betöltött szerepük **indokolja**. Ennél fogva nem természeti értéként védendő, hanem az épített örökség részeként. A településkép védelméről szóló törvény⁴⁰ és annak végrehajtási rendelete⁴¹ az egyes települések, illetve kerületek területére készítenő arculati kézikönyvön és településképi rendeleten keresztül lehetőséget.

Patakreitalizáció

A fővárosi kisvízfolyások revitalizációja évtizedek óta jelen van a várospolitikai és szakmai köztudatban. A több szakmát érintő témakör esetében az ökológiai szempontokon túlmenően az árvízvédelmi kérdéseknek is fontos szerepük van: a budai oldal hegyvidéki részén található kisvízfolyások jellemzően meredek terepviszonyú területek felszíni vízelvezetését szolgálják, ahol az árvízvédelem szempontjai elsődlegesek. Jelen fejezetben a pesti oldal kisvízfolyásai szerepelnek, amelyek revitalizációja során a természetvédelmi és ökológiai szempontok kapnak nagyobb hangsúlyt.

A Rákos-patak revitalizációjának tervezése az utóbbi években vett újabb lendületet, ezenkívül a Szilas-patak revitalizációjával kapcsolatban és a Ráckevei (Soroksári)-Duna menti területekre is elkészült egy tanulmány.

2012 őszén a Rákos-patak revitalizációjának érdekében összefogás született az érdekelték között. A patak budapesti szakaszát érintő kerületek főépítészei, valamint

a Fővárosi Önkormányzat és a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) képviselői megfogalmazták együttműködési szándékukat. A Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepcióban⁴² az ökológiai kapcsolatok biztosítása, javítása érdekében a budapesti kisvízfolyások revitalizációja fontos feladatként lett megjelölve, így kiemelt fontosságú területként kezeli a Rákos-patak revitalizálandó területét. Ezenfelül a Budapest 2020 Integrált Településfejlesztési Stratégia⁴³ szintén tartalmazza a revitalizáció előkészítését.

A Fővárosi Önkormányzat, az érintett kerületi és Pest megyei települések önkormányzatainak részvételével 2015 októberében tartott egyeztetésen konszenzus született abban, hogy egy megvalósíthatósági tanulmány és mesterterv készítése⁴⁴ szükséges, amely költségbecslést is tartalmaz.

A projekt legfontosabb célja – a közös kerékpárút fejlesztésről szóló együttműködésen túl – a patak és környezetére vonatkozó revitalizáció megvalósítása. A revitalizáció időszerűségét egyrészt a betonmeder rossz állapota, másrészt a patakparti élőhelyek megóvása is sürgeti. Emellett a kerületi igényeknek megfelelően a revitalizációnál a patakpart élhetőségének javítására, sport és rekreációs funkcióinak erősítésére is hangsúlyt kell fektetni. Szem előtt tartva a komplex tervezés minden tényezőjét, kiemelt figyelemmel kell lenni a vízgazdálkodási, különösen a vízvisszatartási kérdésekre, melyek hosszútávon meghatározzák a patak jövőjét.

A patakrevitalizáció során egy olyan, a vízfolyást és a patak völgyet érintő rendezés valósul meg, amellyel

- a városi patak völgy újjáéled, a természetvédelmi értékeket figyelembe vevő új funkciókkal bővül;
- esztétikusabb patakpart jön létre;
- javul a környezetminőség, a vízminőség;
- növekszik az élőhelyi diverzitás;
- növekszik a patak önfenntartó-önszabályozó képessége;
- biztosítható az árvízvédelem;
- növekszik a kapcsolódó településrészek presztízse;
- a közösség vízhez való kötődése, a patakparti élményeken keresztül a helyhez való kötődése, identitása növekszik;
- fenntarthatósága növekszik.

A Szilas-patak komplex fejlesztését megalapozó tanulmányterv és mesterterv kidolgozása elkészült. A Rákos-patakhoz sok tekintetben hasonló adottságú kisvízfolyás revitalizációját célzó terv az érintett három kerületi önkormányzat együttműködésével készült el. A terv célja egy olyan komplex revitalizáció megalapozása, amely magában foglalja a patak természetes lefolyásának helyreállítását, a patakmenti élőhelyek megóvását és a köztük lévő ökológiai kapcsolatok javítását, a vízpart menti gyalogos-kerékpáros útvonalak kialakítását, és az egész térség rekreációs fejlesztését, valamint ahol indokolt, ott az árvízvédelmi szempontokon túl a természetvédelmi szempontok elsődleges figyelembevételével.

A Fővárosi Önkormányzat koordinálásával készült a Ráckevei (Soroksári)–Dunára és közvetlen környezetére fókuszáló tanulmányterv, azzal a céllal, hogy egységes szempontok szerint vizsgálja az RSD Gubacsi Hídtól délre eső fővárosi szakaszát, kijelölje a lehetséges beavatkozási pontokat, és javaslatokat fogalmazzon meg a fejlesztési lehetőségekre az RSD felértékelése, turisztikai potenciáljának növelése, vízminőségének javítása és vízgyűjtő-gazdálkodási beavatkozások megfogalmazása, a vízhasználatok koordinálása érdekében.

Függelék

3. ábra: Európa biogeográfiai régiói (Forrás: EEA⁴⁵)

- alpesi
- anatóliai
- sarki
- atlanti
- fekete-tengeri
- boreális
- kontinentális
- mediterrán
- pannóniai
- sztyeppe
- adatlefedettségén kívül eső terület

1. táblázat: Helyi jelentőségű védett természeti területeken megtalált özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok (Az egyes fajok jelenlétének mértéke: -: nincs vagy elhanyagolható; fertőzöttség mértéke:

1 = 0-5%, 2 = 5-10%, 3 = 10-25%, 4 = 25-50%, 5 = 50-75%, 6 = 75-100%)

Sorszám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok	Az egyes fajok jelenlétének nagysága
1.	Balogh Ádám-szikla természetvédelmi terület	ürömlevelű parlagfű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
2.	Apáthy-szikla természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	1
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
3.	Fazekas-hegyi kőfejtő természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
4.	Ferenc-hegy természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	1

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok	Az egyes fajok jelenlétének nagysága
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	1
5.	Mihályfi Ernő kertje természetvédelmi terület	-	-
6.	Róka-hegy természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	3
		vörös tölgy (<i>Quercus rubra</i> L.)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
7.	Mocsáros természetvédelmi terület	keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
8.	Újpesti homoktövis természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>);	1
		egynyári seprence (<i>Stenactis annua</i>)	2
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	3
9.	Palotai-sziget természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) állomány	4
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		egynyári seprence <i>Stenactis annua</i>	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		bíbor nebáncsvirág (<i>Impatiens glandulifera</i>)	1
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	2
10.	Felsőrákos-rétek természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	4
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	4
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	4
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	1
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		lepényfa (<i>Gleditsia triacanthos</i>)	2
11.	Budai Arborétum természetvédelmi terület	-	-
12.	Rupp-hegy természetvédelmi terület	erdeifenyő (<i>Pinus sylvestris</i>) telepítés	1
13.	Kőérberki szikes-rét természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	1
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	1
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	1
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	1		

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok	Az egyes fajok jelenlétének nagysága
		amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)	1
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		közönséges vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	1
		tövises lepényfa (<i>Gleditsia triacanthos</i>)	1
		közönséges dió (<i>Juglans regia</i>)	1
		közönséges ördögcérna (<i>Lycium barbarum</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
14.	Ördög-orom természetvédelmi terület	fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		kisvirágú nebáncsvirág (<i>Impatiens parviflora</i>)	2
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	3
15.	Kis-Sváb-hegy természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>) telepítés	4
		orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
16.	Denevér utcai-gyepfolt természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	4
		kisvirágú nebáncsvirág (<i>Impatiens parviflora</i>)	2
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	4
17.	Fácános természetvédelmi terület	közönséges vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	3
18.	Csillagvölgyi út természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
19.	Istenhegyi úti kert természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
20.	Művész úti kert természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
21.	Turjános természetvédelmi terület	aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	2
		őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>)	4
		süntök (<i>Echinocystis lobata</i>)	1
		vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus sp.</i>)	1
22.	Naplás-tó természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	3
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		adventív őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>)	3
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	2
		süntök (<i>Echinocystis lobata</i>)	1
		vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus sp.</i>)	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	1

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok	Az egyes fajok jelenlétének nagysága
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
23.	Merzse-mocsár természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	4
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	4
		selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	4
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		amerikai körös (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)	1
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
24.	Péceli úti kert természetvédelmi terület	-	-
25.	Kis-Háros-sziget természetvédelmi terület	vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus sp.</i>)	2
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		adventív őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>)	4
		aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>)	1
26.	Tétényi-fennsík természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>) telepítés	3
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
27.	Soroksári Botanikus Kert természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		ürömlevelű parlagfű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
		selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	1
28.	Bécsi kapu téri védett szőlőtöke	-	-
29.	Gazda utcai hársfa	-	-
30.	Kondor utcai libanoni cédrus	-	-
31.	Heinrich István utcai olimpiai emléktölgy	-	-
32.	Eötvös úti kocsánytalan tölgy	-	-
33.	Felhő utcai hegyi mamutfenyő	-	-
34.	Mártonfa utcai eperfa	-	-
35.	Ráth György utcai platán	-	-
36.	Svájci úti bükk	-	-

A fejezet hivatkozásai

1

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/biogeos/Pannonian/KH7809609HUC_002.pdf 4. oldal

² L.: Budapest Környezeti Állapotértékelése – 2014., (a továbbiakban: BpKÁÉ-2014.) Függelék I.1., 122. oldal

³ <https://land.copernicus.eu/news/corine-land-cover-now-updated-for-the-2018-reference-year>

⁴ Bajor Z. (2010): A természet(védelem) városi határai. Budapest: a székesfőváros történeti, művészeti és társadalmi képes folyóirata, 33(5): 7-9. oldal

⁵ 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

⁶ Tvt. 24. § (1) bekezdés b) pont

7

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/biogeos/Pannonian/KH7809609HUC_002.pdf 12. oldal

⁸ 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

⁹ a Gellérthegy Természetvédelmi Terület létesítéséről szóló 1/1997. (I. 8.) KTM r., a Budai Sas-hegy természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 40/2007. (X. 18.) KvVM r., a Budapesti botanikus kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 41/2007. (X. 18.) KvVM r., a Jókai-kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 55/2007. (X. 18.) KvVM r., a Pálvölgyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 66/2007. (X. 18.) KvVM r., a Szemplőhegyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 74/2007. (X. 18.) KvVM r., a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 125/2007. (XII. 27.) KvVM r., a Háros-szigeti ártéri erdő természetvédelmi terület bővítéséről és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 15/2009. (IX. 17.) KvVM r., a Tétényi-fennsík természetvédelmi terület létesítéséről szóló 129/2011. (XII. 21.) VM r., a Tamariskadomb természetvédelmi terület létesítéséről szóló 89/2012. (VIII. 28.) VM r., a Fővárosi Állat- és Növénykert természetvédelmi terület országos jelentőségű védett természeti területté történő nyilvánításáról szóló 125/2013. (XII. 17.) VM r., a földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 55/2015. (IX. 18.) FM rendelet.

¹⁰ a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdés

¹¹ Vidékfejlesztési Értesítő LXII. évf. (2012.) 1. szám

¹² Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása Budapest Településszerkezeti Tervéhez, 2013.

¹³ a barlangok nyilvántartásáról, a barlangok látogatásának és kutatásának egyes feltételeiről, valamint a barlangok kiépítéséről szóló 13/1998. (V.6.) KTM rendelet

¹⁴ a barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről szóló 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet

¹⁵ http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_543

¹⁶ A Normafa Park történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény (a továbbiakban: Normafa törvény) 1. melléklete szerint

¹⁷ Normafa törvény 3. § (1) bekezdés

¹⁸ A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 24. és 37. §-ok, és az 1. melléklet II. pont, 5. alpont alapján

¹⁹ 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés b) pontja

²⁰ 25/2013 (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

²¹ a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló 10/2005. (III. 8.) Föv. Kgy. rendelet 2. § d) pontja és 8. § (1) bekezdése

²² Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet 5. §; továbbá a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati

Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet 2. § (3) bekezdése és a Tvt. 36. § (2) bekezdése alapján

²³ Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 25-27.§ és 43-44.§

²⁴ Kiss B., Lengyel G., Nagy Zs., Kárpáti Zs, (2013): A pettyesszárnyú muslica (*Drosophila suzukii*) első magyarországi előfordulása. *Növényvédelem* 49 (3): 97-99. oldal

²⁵ Roques, A., Kenis M., Lees D., Lopez-Vaamonde, C., Rabitsch W., Raspules J.-Y. Roy, D.B. (2010): Alien terrestrial arthropods of Europe Pensoft, Szófia-Moszkva.

²⁶ a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről, 708/2007/EK rendelete (2007. június 11.) az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról

²⁷ a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet

²⁸ az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet, 1. § és 10. §

²⁹ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet a fegyverekről és lőszeréről, 36. §

³⁰ a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló 10/2005. (III. 8.) Föv. Kgy. rendelet 2. § d) pontja és 8. § (1) bekezdése

³¹ az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

„2. § E törvény alkalmazásában:

17. *Önkormányzati településfejlesztési döntés: a települési érdekek érvényre juttatása céljából a település fejlődésének alapvető lehetőségeit és irányait meghatározó, a település természeti adottságaira, gazdasági, szociális-egészségügyi és pénzügyi szempontjaira épülő településfejlesztési elhatározás.*”

„3. § (1) *Az épített környezet alakítását és védelmét: [...] b) a jogszabályokban előírt [...] környezet- és természetvédelmi követelményekkel összhangban, [...] kell megvalósítani.*”

³²

http://budapest.hu/Documents/Bp%202017_2021%20K%C3%B6rnyezeti%20Program.pdf 36-38. oldal, és

<http://infoszab.budapest.hu:8080/akl/tva/Tir.aspx?scope=kozgyules&sessionid=6894&agendaitemid=94140>

³³ 28/2015 (VI.17.) OGY határozattal elfogadott, a biológiai sokféleség megőrzésének 2015-2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája

³⁴ 1255/2017.(VIII.30.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója

³⁵ 1259/2017. (08.30.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest Környezeti Programja 2017–2021.

³⁶ <http://greenfo.hu/hirek/2015/12/15/tajidegen-teknosfajok-eltavolitasa-a-naplas-tobol>

³⁷ <http://budapest.hu/Lapok/2015/sikeres-termeszetvedelmi-akcio-a-naplas-to-teruleten.aspx>

³⁸ Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet 5. §

³⁹ a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 63. §; a 4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet a természetvédelmi örökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról; a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet

⁴⁰ A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény

⁴¹ Egyes kormányrendeleteknek a településkép védelmével és a településrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 400/2016. (XII. 5.) Korm. rendelet

⁴² 767/2013.(IV.24.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepciója

⁴³ 160/2016.(II.17.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest 2020 Integrált Településfejlesztési Stratégiája

⁴⁴ 1024/2017.(VI.21.) Föv.Kgy.határozat „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv” c. dokumentum elfogadásáról

⁴⁵http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/biogeographical-regions-in-europe-1/map_2-1_biogeographical-regions.eps/Map%203.1%20Protected%20areas_biogeographical%20regions.eps.75dpi.png/download